

## АНОТАЦІЇ

### **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ**

**І. В. Казанжи „Виховання толерантної поведінки учнів початкової школи”**

У статті йдеться про необхідність виховання толерантної поведінки у молодшому шкільному віці, охарактеризовано критерії та показники толерантності в освітньо-виховному просторі школи I ступеня, описано систему виховання толерантної поведінки молодших школярів.

**Ключові слова:** толерантність, толерантна поведінка, освітній простір, функції толерантності, система виховання толерантної поведінки.

**Н. В. Маліновська „Розвиток мовлення дітей раннього віку засобами фольклору”**

У статті з'ясовано вплив малих форм фольклору на мовленнєвий розвиток дітей перших трьох років життя. Розкрито особливості методики роботи з фольклорними творами з дітьми раннього віку. Виокремлено специфіку застосування фольклорно-ігрових занять в умовах дошкільного закладу. Обґрунтовано педагогічні умови розвитку мовлення дітей засобами фольклору.

**Ключові слова:** розвиток, мовлення, фольклор, малі фольклорні жанри, фольклорно-ігрові заняття.

**А. А. Романюк „Викладання облікових дисциплін в умовах застосування сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій”**

У статті розглянуто реальний стан та перспективні напрямки застосування інформаційних і комп'ютерних технологій при викладанні облікових дисциплін. Досліджено доцільність практичного використання форм дистанційного навчання.

**Ключові слова:** інформаційна система, дистанційне навчання, інтерактивний, інтерактивне навчання, інтерактивні технології, інформаційна модель викладання.

**В. І. Шуляр „Основні категорії сучасного уроку української літератури”**

У статті автором виокремлено та проаналізовано низку базових категорій сучасного уроку української літератури з позицій системного підходу; представлено структуру сучасного компетентісно-діяльнісного уроку літератури, подано дві групи принципів побудови та стратегії типологізування сучасного компетентісно-діяльнісного уроку української літератури.

**Ключові слова:** структура, тип, вид, типологія, принципи структурування, стратегії типологізації сучасного компетентісно-діяльнісного уроку української літератури.

**С. І. Якименко „Дитиноцентрична концепція сімейного виховання у науковому доробку В. О. Сухомлинського”**

Стаття включає матеріали загальних засад формування всебічно розвиненої дитини та забезпечення успішності природного розвитку дитини відповідно до її індивідуальних здібностей і інтересів. Розкриває сутність процесу сімейного виховання, моральних цінностей у сім'ї, індивідуальність кожної особистості. Розкриває погляди В. Сухомлинського на виховний процес у його творчій спадщині.

**Ключові слова:** виховання, сімейні взаємовідносини, розвиток дитини, моральні цінності, спадщина В. О. Сухомлинського.

### **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

**О. М. Білик „Роль української культури у процесі соціалізації іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу”**

У статті розглядається специфіка процесу соціалізації іноземних студентів у контексті діалогу культур, використання українських культурних традицій у їх соціальному та професійному становленні, визначено особливості створення освітньо-культурного середовища ВНЗ для іноземних студентів, аналізується діяльність центру міжкультурної комунікації та соціальної інтеграції іноземних студентів як компонента цього середовища.

**Ключові слова:** іноземні студенти, освітньо-культурне середовище, соціалізація, українська культура, культурні традиції.

В. С. Бондар „**Особливості формування толерантності у майбутніх психологів у вищих навчальних закладах**”

У статті проаналізовано поняття толерантності, а також значення толерантності як складової професійної компетентності психолога. Досліджено особливості формування толерантності у майбутніх психологів у процесі навчання у вищих навчальних закладах.

**Ключові слова:** толерантність, особистість, суспільство, психолог, професійна компетентність.

І. В. Войціх „**Критерії та рівні сформованості емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки**”

У статті авторкою визначено критерії та рівні сформованості емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки. Сутність емоційної компетентності майбутніх психологів визначено єдністю її структурних компонентів: когнітивний (сукупність знань), діяльнісний (сукупність умінь та навичок), особистісний (сукупність якостей), мотиваційно-ціннісний (сукупність мотивів і цінностей). Означені структурні компоненти були покладені в основу розробки критеріїв та відповідних їм показників і рівнів, що характеризують сформованість емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки. З позиції системного підходу у дослідженні було визначено такі рівні емоційної компетентності, як низький, середній, достатній, високий.

**Ключові слова:** емоційна компетентність, когнітивний критерій, діяльнісний критерій, особистісний критерій, мотиваційно-ціннісний критерій, рівень сформованості професійних умінь, рівні сформованості знань студентів, рівні сформованості емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки.

М. М. Зайцева, А. П. Аніщенко „**Підготовка кадрів туристичної індустрії**”

У статті розглядаються проблеми розвитку туризму в Україні на сучасному етапі, тісно взаємозалежні з підготовкою висококваліфікованих кадрів, яка в даний час перебуває на низькому рівні. Актуальними завданнями є: підготовка, підвищення кваліфікації, навчання суміжним професіям фахівців у сфері туристичної індустрії, формування підприємницького корпусу фахівців зі знанням нових швидкозмінливих економічних умов на світовому і внутрішньому ринках туристських послуг.

**Ключові слова:** індустрія туризму, стратегія розвитку туризму, інноваційний тип навчання, висококваліфіковані кадри, підготовка кадрів.

О. І. Юрчук „**Особливості професійної підготовки студентів-дошкільників до здійснення рухового режиму дітей дошкільного віку**”

У статті розглянуто різні теоретичні підходи до вивчення педагогічних умінь, визначений перелік умінь, якими повинен володіти вихователь при здійсненні рухового режиму у дошкільному навчальному закладі, а також виділені умови вдосконалення ефективної професійної підготовки майбутнього вихователя до здійснення рухового режиму дітей.

**Ключові слова:** педагогічні вміння, руховий режим, професійна підготовка.

## **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Л. А. Дітковська „**Інформаційно-комунікаційні технології у системі соціальної адаптації осіб із обмеженими можливостями**”

У статті автором визначено напрями використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі соціальної адаптації осіб із обмеженими можливостями, розглянуто можливості використання ІКТ соціальними працівниками для виконання практично всіх функцій професійної діяльності, запропоновано створення віртуальних робочих місць для працевлаштування осіб із інвалідністю.

**Ключові слова:** соціальна адаптація, особи з обмеженими можливостями, інформаційно-комунікаційні технології, ІКТ-компетентності.

С. А. Дращиця, Т. В. Неклюєнко „**Значення індивідуального стилю спілкування і засоби підвищення комунікативності викладача ВНЗ в інтегрованих групах**”

Використовуючи особистий досвід викладання спецдисциплін та індивідуального спілкування зі студентами в інтегрованих студентських групах, автори проаналізували та визначили значення такого спілкування, а також на основі проведеного аналізу запропонували засоби підвищення комунікативності й студентоцентризму викладачів у процесі діяльності в інтегрованих групах.

**Ключові слова:** спілкування, комунікації, інтегровані групи, засоби комунікацій.

С. О. Омельченко „**Інтеграція студентів з обмеженими можливостями в інклюзивне освітнє середовище вищого навчального закладу**”

У статті автором розглянуто питання особливостей входження студентів з обмеженими можливостями в інклюзивне освітнє середовище вищого навчального закладу, а саме: проаналізовано нормативно-правову базу надання освітніх послуг студентам-інвалідам; визначено принципи та бар'єри впровадження інклюзії в освітнє середовище вищого навчального закладу; а також здійснено аналіз особливостей дистанційного навчання студентів з обмеженими функціональними можливостями в умовах вищого навчального закладу.

**Ключові слова:** студенти з обмеженими можливостями, інклюзивне освітнє середовище, вищий навчальний заклад, дистанційне навчання студентів з обмеженими функціональними можливостями.

О. В. Польовик „**Досвід соціально-педагогічної роботи з дітьми з особливими потребами в інтегрованих та інклюзивних загальноосвітніх школах м. Хмельницького**”

У статті розглянуто проблему навчання дітей з особливими потребами в інтегрованих та інклюзивних загальноосвітніх школах м. Хмельницького: проаналізовано досвід соціально-педагогічної роботи з учнями, які мають порушення психофізичного розвитку, в спеціалізованих загальноосвітніх школах № 8 та № 15 м. Хмельницького; охарактеризовано напрями, форми і методи роботи спеціалістів цих шкіл з дітьми з особливими потребами та їхніми батьками.

**Ключові слова:** діти з особливими потребами, інтегрована та інклюзивна форма освіти, соціально-педагогічна діяльність, спеціалізовані загальноосвітні школи.

О. І. Савчук „**Особливості професійної підготовки студентів з вадами слуху під час вивчення дисциплін циклу природничо-наукової підготовки**”

В статті розглядаються особливості професійної підготовки студентів з вадами слуху під час вивчення дисциплін циклу природничо-наукової підготовки. Ефективністю навчальної діяльності для студентів означеної категорії, однією з педагогічних умов є забезпечення комплексного підходу до навчально-виховного процесу, що дає високу якісну оцінку рівню підготовки фахівців у сфері соціального обслуговування, що допоможе їм адаптуватися на ринку освітніх послуг.

**Ключові слова:** професійна підготовка, інклюзія, природничо-наукова підготовка, студенти з особливими потребами.

М. Є. Чайковський „**Аналіз ефективності педагогічних технологій соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами у ВНЗ**”

У статті здійснено емпіричний аналіз ефективності розроблених та впроваджених автором педагогічних технологій соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору вищого навчального закладу за мотиваційно-ціннісним критерієм, а також за критеріями соціально-психологічної інклюзивної компетентності, спеціальної інклюзивної компетентності.

**Ключові слова:** молодь з особливими потребами, соціально-педагогічна робота, педагогічні технології, інклюзивний освітній простір.

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

К. В. Ігнатенко „**Теорія прив'язаності в контексті оцінки потреб дітей-сиріт**”

У статті розглянуті особливості теорії прив'язаності в контексті оцінки потреб дитини-сироти та прийомної сім'ї. Розкриваються деякі факти відкриття теорії прив'язаності, механізм формування прив'язаності, а також перелічуються фактори, на які треба звернути соціальному працівнику під час здійснення оцінки потреб та соціального супроводу прийомних сімей. Охарактеризовано зміст й причини порушеної прив'язаності.

**Ключові слова:** теорія прив'язаності, оцінка потреб, Джон Боулбі, характеристика прив'язаності, типи порушеної прив'язаності.

Ю. В. Клочан „**Соціально-педагогічна профілактика делінквентної поведінки учнівської молоді: сутність, методи, форми**”

Розглянуто сутність, мету, завдання, методи, форми соціально-педагогічної профілактики делінквентної поведінки серед учнів професійно-технічних навчальних закладів. Визначені ефективні методи, форми профілактичної роботи з учнями, які передбачають їхню активну позицію, безпосередню участь у заходах. Проаналізовані методи роботи соціального педагога з педагогічними

працівниками, батьками учнів, представниками різноманітних соціальних закладів, установ щодо вирішення проблеми профілактики делінквентної поведінки в учнівському середовищі.

**Ключові слова:** соціально-педагогічна профілактика, делінквентна поведінка, соціально-педагогічне середовище.

**С. В. Константінова, С. А. Константінов „Динаміка формування ціннісних орієнтацій студентської молоді України”**

У статті здійснено теоретичний аналіз особливостей формування ціннісних орієнтацій молоді України, проводиться аналіз сучасних студентських уподобань та цінностей в цілому.

**Ключові слова:** ціннісні орієнтації, цінності, студентська молодь, орієнтація, особистість.

**О. О. Корабльова „Результати дослідження окремих аспектів профілактики мобінгу в малих групах школярів у загальноосвітній школі”**

Актуальність проблеми зумовлена значним поширенням явища й недостатнім вивченням особливостей профілактики мобінгу в теорії і практиці соціальної педагогіки. У статті розглядається сутність й досліджено окремі аспекти профілактики мобінгу. З метою вивчення окремих аспектів профілактики мобінгу в малих групах школярів підліткового віку було проведено анкетування серед класних керівників малих груп школярів підліткового віку, в яких проводилося дослідження, та практичних психологів й соціальних педагогів даних шкіл. Установлено, що в усіх школах, в яких проводилося дослідження, заходи щодо профілактики мобінгу були дотичними до даної проблематики, не несли прямого характеру превенції конкретної проблеми і переважно передбачали попередження насилля загалом.

**Ключові слова:** мобінг, профілактика мобінгу, малі групи школярів.

**Ю. В. Михайліченко „До питання про теоретичні основи найпоширеніших моделей соціально-педагогічного захисту дітей від жорстокого поводження в сім’ї”**

У статті розглянуто основні наукові теоретичні концепції, покладені в основу найпоширеніших сучасних європейських практичних моделей соціально-педагогічної профілактики жорстокого поводження з дітьми в сім’ї. Доведено, що основою стратегії всіх видів даної профілактики, найбільш дієвим і результативним засобом профілактики жорстокого поводження з дітьми є проведення комплексних, багаторівневих стратегій усунення його причин.

**Ключові слова:** соціально-педагогічна профілактика, жорстоке поводження з дітьми, захист прав дітей, протидія сімейному насильству.

**Н. О. Островська „Концептуальні положення розробки соціально-педагогічної технології формування усвідомленого батьківства молоді”**

У статті визначено та змістовно розкрито концептуальні положення, які є основою розробки соціально-педагогічної технології формування усвідомленого батьківства молоді в діяльності територіальної громади; проаналізовано технологічний підхід у соціально-педагогічній діяльності; а також сформульовано визначення поняття „технологія формування усвідомленого батьківства молоді в діяльності територіальної громади”

**Ключові слова:** усвідомлене батьківство, соціально-педагогічна діяльність, концептуальні положення, технологія формування усвідомленого батьківства молоді.

**А. О. Рижанова „Соціально-педагогічне сприяння інтеграційним процесам України та вдосконалення професійної підготовки відповідних фахівців”**

У статті доведено значення соціальної педагогіки для зміцнення консолідації України на внутрішньому рівні та інтеграції на зовнішньо європейському рівні соціально виховними засобами в умовах становлення інформаційної цивілізації людства. Запропоновані відповідні теоретичні та практичні аспекти вдосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів для сприяння динаміці соціальної суб’єктності громадян країни, становленню регіональної і глобальної складової їх соціальності.

**Ключові слова:** соціальна педагогіка, інформаційне суспільство, інтеграційні процеси України, професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів.

**І. С. Сьомкіна „Соціально-педагогічна робота із сім’ями вимушених переселенців: стан та перспективи”**

У статті автором здійснено аналіз сучасного стану соціально-педагогічної роботи із сім’ями вимушених переселенців в Україні, проаналізовано технології соціально-педагогічної роботи з даною категорією клієнтів, а саме: технологію соціального захисту сім’ї та технології соціальної підтримки сім’ї.

**Ключові слова:** соціально-педагогічна робота, сім’ї вимушених переселенців, соціально-педагогічні технології.

## **ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ**

Н. В. Волинець, С. В. Щирань „**Психологічний вплив реклами на поведінку споживача**”

В статті окреслено особливості психологічного впливу реклами впливу на психіку та поведінку людей, описано емоційні, пізнавальні й поведінкові компоненти рекламного впливу, психологічні чинники впливу на споживача, а також психологічні особливості інформативної, переконливої і нагадувальної реклами та прийоми й методи психологічного впливу на споживачів.

**Ключові слова:** реклама, компоненти рекламного впливу, психологічні чинники впливу на споживача, методи та прийоми психологічного впливу реклами.

Л. В. Калмикова „**Психологічні особливості проявів тривожності у осіб з дислалією**”

У даній статті автор розкриває проблему розвитку особистості дитини з мовленнєвим порушенням, що виявляється загальмованим через те, що дефект мовлення змушує її всляко обмежувати його вживання, а це, в свою чергу, обмежує її комунікації, такі необхідні для соціалізації. У цих дітей відмічаються труднощі у формуванні гнозису (погіршення сприйняття, зниження й нестійкість уваги), просторового і тимчасового синтезу, праксису (продуктивної діяльності), тобто психічних якостей, опосередкованих мовленням. Також, у даній статті автор розкриває проблему психологічних особливостей проявів тривожності у осіб з порушеннями мовлення різного онтогенезу в залежності від віку, статі та, власне, мовленнєвих дефектів.

**Ключові слова:** тривожність, дислалія, дитина з мовленнєвим порушенням.

С. М. Кондратюк, Л. А. Сердечна „**Теоретичне обґрунтування механізмів психологічного захисту особистості**”

У статті представлено теоретичне вивчення механізмів психологічного захисту, зокрема здійснено аналіз наукової літератури щодо теоретичного обґрунтування вітчизняними та зарубіжними вченими механізмів психологічного захисту. На основі джерел розглянуто визначення й різновиди психологічного захисту, негативний та позитивний вплив психологічного захисту на особистість.

**Ключові слова:** психологічний захист, захисні механізми, механізми психологічного захисту.

Л. В. Левицька, Т. Є. Поворознюк „**Окремі аспекти психологічної готовності до професійної діяльності фахівців соціономічних професій**”

У статті висвітлено окремі аспекти психологічної готовності до професійної діяльності фахівців соціономічних професій. Здійснено теоретичний огляд вимог, якостей, які забезпечують або перешкоджають успішності виконання професійної діяльності. Розглянуто особливості процесу формування психологічної готовності майбутніх соціальних працівників, психологів, фізичних реабілітологів до професійної діяльності.

**Ключові слова:** готовність, психологічна готовність, соціономічні професії, майбутній фахівець.

А. П. Фрадинська, В. В. Корж „**Соціально-психологічні чинники духовного зростання особистості в юнацькому віці**”

У статті здійснений теоретичний аналіз проблеми соціально-психологічних чинників духовного зростання особистості в юнацькому віці. До системи цінностей, в контексті яких функціонує духовність, входять, крім моральних, громадянські цінності. Також зазначено, що формування духовної особистості здійснюється за допомогою виховання і навчання – єдиного взаємопов'язаного процесу.

**Ключові слова:** духовність, юнацький вік, зростання, соціально-психологічні чинники.

А. П. Фрадинська, Н.-М. М. Кузик „**Психологічні особливості розвитку професійних компетенцій педагогів**”

У статті розглянуто зміст психологічних особливостей розвитку професійних компетенцій педагогів, розкрито поняття компетентності як психологічного аспекту професійного становлення педагогів. Проведено теоретичний аналіз поглядів і переконань багатьох учених на зазначену тему, визначені, а також охарактеризовані компоненти та критерії психологічної компетентності педагога.

**Ключові слова:** психологічні особливості розвитку, компетентність, професійна компетентність, психологічна компетентність.

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

Л. М. Ізбаш „**Структура та компоненти культури здоров'я особистості**”

У статті автором розкрито структуру та компоненти культури здоров'я особистості. Розглядається зміст кожної складової культури здоров'я й їх взаємозв'язок і взаємовплив у формуванні цілісності поняття „культура здоров'я”. Проведено теоретичне дослідження наукових публікацій, присвячених зазначеній проблемі. Використано системний підхід і теоретичні методи: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення.

**Ключові слова:** культура здоров'я, особистість, структура, компоненти культури здоров'я, студенти.

Л. С. Кравчук, В. М. Матвійчук „**Фізіологія руху – провідна умова ефективності розумової працездатності студентів у навчальній діяльності**”

У статті розглядаються питання особливостей фізіології руху, що є провідною умовою ефективності розумової працездатності студентів у навчальній діяльності, оскільки рухова активність є важливим, фундаментальним чинником формування, збереження, зміцнення здоров'я людини, особливо в дитячому, підлітковому та юнацькому віці.

**Ключові слова:** рухова активність, розумова працездатність, студенти, навчальне навантаження, навчальна діяльність.

О. М. Мозолев, А. В. Кошура „**Розвиток фізичного виховання в системі вищої освіти Польщі на рубежі ХХ – ХХІ сторіччя**”

В статі здійснений аналіз розвитку фізичного виховання студентів у системі вищої освіти Польщі в 90-х роках ХХ та на початку ХХІ сторіччя. Названі основні нормативно-правові акти, що здійснюють вплив на розбудову системи фізичного виховання у вищих навчальних закладах. З'ясовані головні напрями вдосконалення фізичного виховання в системі вищої освіти Польщі.

**Ключові слова:** фізичне виховання, вища освіта, система, право, організація.

В. В. Файдевич „**Технологія конструювання модульного навчання фізичної культури студентів вищих навчальних закладів**”

У статті автором наведено технологію конструювання модульного навчання студентів вищих навчальних закладів, яка включає в себе: постановку мети і її максимальне уточнення; строгу орієнтацію всього ходу педагогічного процесу на мету; орієнтацію визначених цілей, а разом з ними – всього ходу процесу на гарантоване досягнення результатів; оцінку поточних результатів, корекцію процесу фізичного виховання, спрямовану на досягнення поставленої мети; заключну оцінку результатів.

**Ключові слова:** студенти, фізичне виховання, технологія, конструювання, модульне навчання.